

Füstbe ment terv – Építészeti tervpályázat a győri olajgyári kéményért

Szerkesztette: Horváth Tamás PhD
Lektorálta: Kottmayer Tibor

A kötetet kiadja a
Széchenyi István Egyetem
Winkler Gábor Szakkollégium
Győr, 2019.

ISBN 978-615-5837-56-2 [könyv]
ISBN 978-615-5837-57-9 [e-könyv]
DOI 10.35927/FUSTBE.2019

Nyomtatás, kötés: Topbalaton Kft.

Az ötletpályázat támogatója volt a
Győr-Moson-Sopron Megyei Építész Kamara

A kötet létrejöttét támogatta az
Emberi Erőforrások Minisztériuma
Emberi Erőforrás Támogatáskezelő
Nemzeti Tehetség Programja

A projekt címe:
A szerkezettervezés és városépítés szimmetriái
Pályázati azonosító: NTP-SZKOLL-18-0059

A Kisalföld és a Kisalföld Online
cikkeinek és fotóinak utánközlése
Garamvölgyi Imre főszerkesztő
hozzájárulásával történt.

A címlapfotó Nemes Zoltán 'mettor'
Győr, 2018. március 23. 11:03:39
című képe, mely elnyerte a
Sony World Photography Awards
Magyar Nemzeti Díját 2019-ben.

Tartalom

- 2 A pályázat előzményei, sajtószemle
szerkesztette: Horváth Tamás PhD
- 10 Az olajgyári kémény építészeti jelentősége
Veöreös András PhD
- 18 Olajgyári kémény és környezete
zártkörű ötletpályázat – Pályázati kiírás
- 21 A tiltakozáson túl: Tíz állítás a kéményről avagy
zárójelentés jellegű összefoglaló az olajgyári
kémény és környezete zártkörű ötletpályázathoz
- 22 1. számú pályamű, Beiermeiszter Tamás, Élő
József, Fodróczy József DLA, Jóna László,
Ladányi Gábor, Tóth Gergő
- 26 2. számú pályamű, Benkő Diána, Háklár Barbara,
Horváth Virág, Fátrai Júlia, Mátis Teodóra, Soós
Adrienn, Tátrai Ádám
- 30 3. számú, 1. díjas pályamű, Cseh András DLA,
Csikár Ottó, Frühwald Evelin, Pócza Krisztina,
Rendi András Mihály, Victor Pérez Sánchez,
Virginia Martinez Navarro
- 34 4. számú pályamű, Csikszentmihályi Péter DLA,
Lajtosné Spéder Hajnalka, Molnár Melinda,
Ubrankovics Judit
- 38 5. számú pályamű, Benyusovics Dalma, Berbik
Ferenc, Buchinger Péter, Golda János DLA,
Somlói-Péter Barnabás
- 42 6. számú pályamű, Bodrossy Attila DLA, Doma
László, Farkas Fanni, Kóczyán Klaudia, Molnár
Zsolt, Salacz Ádám, Spánicz Dorina
- 46 7. számú, 2. díjas pályamű, Grádinger Dóra, Nagy
Fanni, Pethő László, Reiner Éva, Simon László
- 50 8. számú pályamű, Bach Péter DLA, Eredics Éva,
Horváth Ágnes, Joó Tamás, Maráz Veronika
- 54 9. számú, 3. díjas pályamű, Barna Izabella,
Brassányi Tímea, Czigány Tamás DLA, Csörgő
Gábor, Vojtek Rita
- 58 10. számú pályamű, Bálint Eszter, Csuzi Barbara,
Geyer Dorottya, Nagy András, Nagy Viktória,
Schmidt Edina, Zentai Fruzsina
- 62 A pályázat után, sajtószemle
szerkesztette: Horváth Tamás PhD
- 68 A kémény sztori két olvasata
Tutervai Máttyás

FÜSTBE MENT TERV

„S jutott eszembe számtalan
Szebbnél-szebb gondolat,
Míg állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.”

Petőfi Sándor: Füstbement terv

ÉPÍTÉSZETI TERVPÁLYÁZAT A GYŐRI OLAJGYÁRI KÉMÉNYÉRT

OLAJGYÁRI KÉMÉNY és KÖRNYEZETE zártkörű ötletpályázat

Pályázati kiírás

DOI 10.35927/FUSTBE.2019.13

A PÁLYÁZAT KIÍRÓJA ÉS LEBONYOLÍTÓJA:

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM, ÉPÜLETTERVEZÉSI TANSZÉK
9026 Győr, Egyetem tér 1.

A PÁLYÁZAT TÁRSKIÍRÓJA:

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYEI ÉPÍTÉSZ KAMARA
9023 Győr, Corvin utca 22.

A PÁLYÁZAT TÁRGYA ÉS CÉLJA:

A győri volt növényolajgyár meglévő kéményének
hasznosítása és környezetének rendezése.

A PÁLYÁZAT JELLEGE: zártkörű, névaláírasos.

A RÉSZVÉTEL FELTÉTELEI:

A pályázaton a Széchenyi István Egyetem és
a Soproni Egyetem SKK Alkalmazott Művészeti Intézetének
aktív hallgatói jogviszonnyal rendelkező építész, építészmérnök
és építőművész hallgatói és oktatói vehetnek részt
a következők szerint:

- A pályázaton február 14-ig regisztrált csapatok indulhatnak.
- A pályázatban a Széchenyi István Egyetem esetében azok a hallgatók vehetnek részt, akik a 2017-es tavaszi félévben a Kö-zösségi épületek tervezése III. tárgyat felvették, vagy már koráb-ban sikeresen teljesítették.
- A pályázatban a Soproni Egyetem esetében azok a hallgatók vehetnek részt, akik az Építészeti tervezés 5. tárgyat felvették, vagy már korábban sikeresen teljesítették.
- Csapatösszetétel: minimum 3, maximum 6 hallgató és mini-mum 1, maximum 2 oktató.
- A pályázaton minden résztvevő csak egy pályamunka elkészí-tésében vehet részt.

A TERVPÁLYÁZAT ÜTEMEZÉSE:

- Pályázat közzététele: 2017. február 6.
Helyszín: Építész Műteremház
- Pályázati tájékoztató és jelentkezés: 2017. február 9. 17:00
Helyszín: Építész Műteremház
- Végleges csapatösszeállítás: 2017. február 14.
Helyszín: Építész Műteremház
- Helyszíni szemle: 2017. február 14. 15:00
Találkozó: Bercsényi liget, Erkel Ferenc utca sarkán
- Szakmai fórum, kérdések és válaszok: 2017. február 23. 18:00
Helyszín: Építész Műteremház
- Pályaművek beérkezése: 2017. március 28. 14:00-16:00
Helyszín: Építész Műteremház, Európa terem
- Pályázat eredményének kihirdetése: 2017. április 11.
Helyszín: Építész Műteremház

A PÁLYÁZAT KÖZZÉTÉTELE:

A pályázati dokumentáció elektronikus úton tölthető le a
http://rs1.sze.hu/~eptansz/Hallgatoi_palyazatok/kemenypalyazat/weboldalrol.

A letölthető pályázati anyag mellékletei:

- alaptérkép (ArchiCAD16 és DWG formátumban),
- layout a beadandó tablóról (ArchiCAD16 és DWG formátum),
- a 8170/3; 8170/6 és 8170/8 helyrajzi számú ingatlanok szabályozási terve,
- a szomszédos 8170/2 helyrajzi számú ingatlanon kivitelezés alatt álló lakóépület egyes tervei,
- a kémény terve, 1910-ből.

A PÁLYAMŰVEK BENYÚJTÁSI HATÁRIDEJE:

2017. március 28. (kedd) 14.00-16.00 óra között.

A pályaművek leadása személyesen történik az Építész Múteremház Európa termében. A pályázók a regisztrációval elfogadják a tervpályázati kiírás feltételeit és a Bizottság döntését.

A BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG ÖSSZETÉTELE:

Elnök: Ekler Dezső DLA, építész, egyetemi tanár,

a SZE Építészettörténeti és Városépítési Tanszék vezetője

Társelnök: Tutervai Mátyás, építész,

a GYMS Megyei Építész Kamara elnöke

Tagok, bírálók:

Révi Zsolt, építész, Győr város főépítésze,

Karácsony Tamás DLA, építész,

Hórich Richárd DLA, építész,

Veöreös András PhD, építész,

SZE Építészettörténeti és Városépítési Tanszék,

Katona István DLA, építész,

SZE Épülettervezési Tanszék.

A tervpályázat elbírálásának módja:

A pályázatot a Bíráló Bizottság zártkörűen bírálja el és döntéséről nyilvános összefoglalót készít.

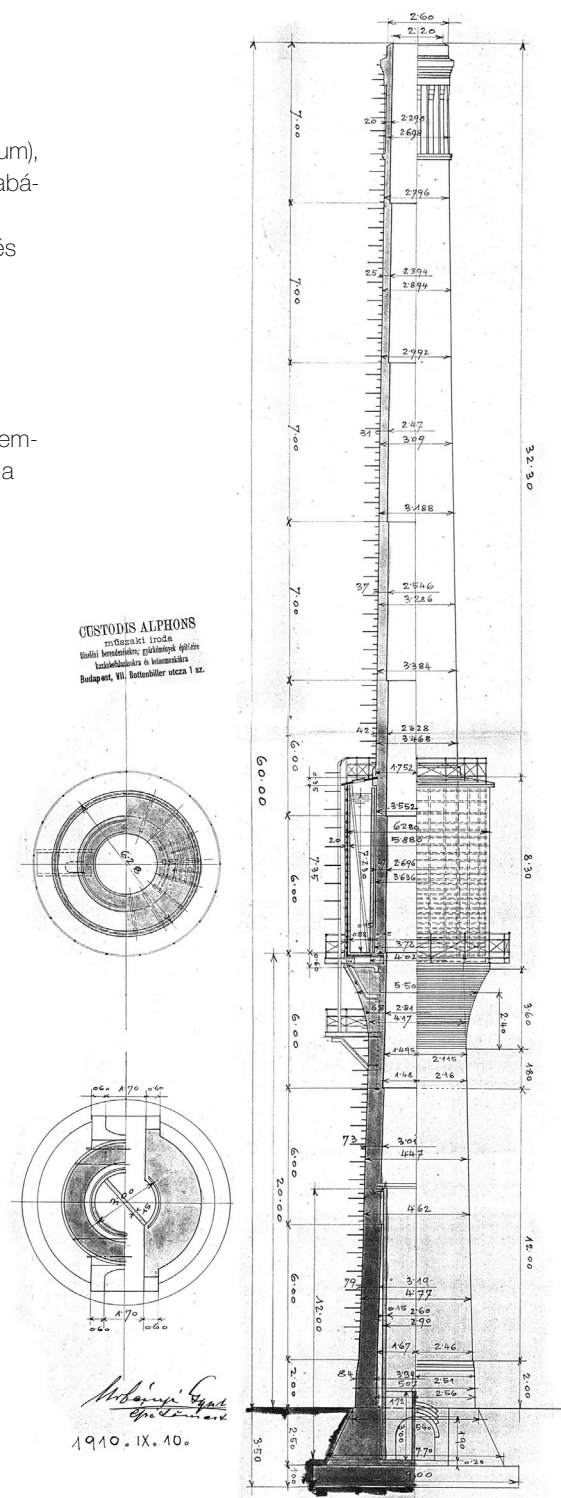
A PÁLYÁZAT DÍJAZÁSA:

A pályázat díjazására nettó 450 000 Ft áll rendelkezésre.

Tervezett díjazás:

1. díj 200 000 Ft, 2. díj 150 000 Ft, 3. díj 100 000 Ft.

A Bíráló Bizottság a beérkezett pályaművek színvonala alapján határozza meg a díjakat, így megosztott díjakat is kiadhat, illetve nem megfelelő színvonal esetén díjakat visszatarthat. A díjban kizárólag hallgatók részesülhetnek, a résztvevő oktatók díjazást és térítést nem kaphatnak munkájukért.

A HELYSZÍN ÉS A KÉMÉNY BEMUTATÁSA

A Szigetben, az egykori olajgyár területén álló kéményt az 1851-es alapítású, hazánk első gőzerővel hajtott olajgyára 1911-ben építette. Golyvás kialakítása teszi különlegessé, egyedivé.

Jelentőségét az adja, hogy Győr 19-20. század fordulóján történt ipari nagyvárossá fejlődésének máig megmaradt építészeti emlékeinek egyike. A századfordulós fényképeken látható, hogy a kereskedővárosból ipari várossá fejlődő Győrött ipartelepek sora alakul ki ebben az időszakban. Az egyes ipari ágazatokban foglalkoztatottak száma alapján legjelentősebbek a vagongyár, a szeszgyár, a téglagyár, a gőzmalom, a gyufagyár, a két olajgyár és a piskótagyár. Ezek közül a vagongyárból mára egyetlen épület sem áll, a szeszgyár téglahomlokzatos épületei közül néhány még látható a Budai úton, a gőzmalom nevét már csak a Malom liget őrzi, a gyufagyár és a piskótagyár történeti épületei is eltűntek. A kisebb ipari üzemek kezdetben a városban létesültek, a nagyobbak már ekkor is a város peremén levő, olcsóbb, jobban megközelíthető, a lakott területektől az uralkodó széllel ellentétes irányban fekvő telkeket keresték. Az üzemek telepítésénél fontos szempont volt a víz közelsége, mely egyrészt a technológiához kellett, másrészt szállítási szempontból is szükséges volt. A szállítás súlypontja a vasutak fejlődésével került át a szárazföldre, a legtöbb jelentős ipari üzem a századforduló környékén már saját iparvágánnyal rendelkezett. Győrött a Belváros szomszédságában létesült egy olajgyár, Szigetben (a Rábca egykori medre mentén) egy másik olajgyár, a szappangyár, a kékfestőgyár, a kekszgyár. A várostól keletre települtek meg a nagy üzemek: a vagongyár és a szeszgyár, Nádorvárosban a gőzmalom, a szövőgyár és a gyufagyár.

Az ipari együttesek telepítése a későbbi városfejlődés szempontjából is jelentős, hiszen az ezekhez vezető utak, vasutak, illetve ezek nyomvonalai a mai napig a városszerkezetet meghatározó elemek.

A 20. század első évtizedében a városképet a gyárak területén létesített kémények, az ipartelepeken kéményerdők határozták meg. A városba vezető utak mentén szinte minden irányból ezek fogadták az utazót. Az ipari épületek építészeti kialakítását az egyszerű, olcsó de tartós anyagból, többnyire téglából épült homlokzatok, nagy alapterületet magukba foglaló, léptékükben a korábbi építészeti alkotásokat messze túlszárnyaló épülettömegek jellemzik. Az új építőanyagok és szerkezetek: az acél és üveg, később a vasbeton meghatározza az épületek arculatát. A 19. század közepén még többnyire elrejtett acélvázás szerkezet a századfordulóra már felvállalt, sőt hangsúlyos építészeti elemmé válik. A praktikus szempontok következtében a díseitől megszabaduló, a gyártástechnológia miatt szabadon szerkeszthető alaprajzú, vázas épületeket eredményező ipari építészeti a húszas években kibontakozó modernizmus egyik fő előképévé válik.

Magyarország történelmét vizsgálva megállapítható, hogy a 19. század utolsó harmada, a 20. század eleje (a kiegyezéstől az első világháborúig tartó időszak) az ország gazdasági szempontból legnagyobb virágzásának ideje. Ekkor épül, vagy újul meg történeti épületállományunk jelentős része, kiépül az országos vasúthálózat és ennek a gazdasági teljesítménynek az eredménye – egyúttal a gazdasági teljesítményt lehetővé tevő alapja – az ipari építészet. Az ebben a korban épült épületek rendkívül magas műszaki színvonalon valósultak meg. Ez nyomon követhető az asztalosipari remeknek számító kapcsolt gerébtokos, redőnyös ablakok szerkezeteitől a terazzo vagy mozaiklap burkolatú, öntöttvas korláttal ellátott lépcsőházak részletein keresztül, az ipari épületek építészeti és épületszerkezeti megoldásaiig.

A FELADAT ÉS ELŐZMÉNYE

Az olajgyár épületei – a legmagasabb és legjelentősebb kémény kivételével – a terület újrahasznosításának érdekében elbontásra kerültek. A volt olajgyár területének északi része, az Ifjúsági Olimpiai Fesztivál szálláshelyeinek ad otthont. A későbbiekben lakóházként hasznosított épületegyüttes jelenleg építés alatt áll, a pályázatban adottságként tekintendő. A terület déli, nem beépített részén áll a megmaradt kémény. Az első elképzelések szerint a kémény is elbontásra került volna – a bontási előkészületek megkezdődtek – de Győr város polgármesterének döntése alapján a bontási munkálatokat leállították. Ezzel egy időben a Széchenyi István Egyetem építész oktatói felajánlották segítségüket a kémény és környezetének hasznosítási ötleteinek kidolgozásában. Jelen pályázat ezt a célt szolgálja.

TERVEZÉSI PROGRAM

A pályázat célja az olajgyári kémény és környezetének hasznosítási javaslatainak kidolgozása, oly módon, hogy a kémény megtalálja a helyét a városrész átalakuló struktúrájában, integrálódjon annak téri és városszöveti rendszerébe. A kémény jelenléte definiáljon egy új építészeti és társadalmi viszonyrendszert, az épített ipari örökség és a modern város együttélésében.

A tervezési terület a 8170/3; 8170/6 és 8170/8 helyrajzi számú ingatlanok területe. A terület északról egy kivitelezés alatt álló lakóépülettel és az előtte húzódó Olimpia sétánnyal, nyugatról az Erkel Ferenc utcával, délről a Bercsényi ligettel és az ott kialakított sportpályákkal, keletről az Ecet utcával határolt. A kémény és területe

egy nyitott városi szituációban álló, de három irányból nagyrészt egységes térfalakkal és úthálózattal határolt terület.

A terület struktúráját meghatározó Bercsényi liget mint az egykori Rábca folyó medre egy erős zöldterületi rendszert határoz meg. A meder minden irányból térfalakkal határolt, ez a térfalrendszer az olajgyári területen az épületek bontása után eltűnt. Az Olimpia sétány mentén épülő lakóépület a térfalat egy utcával hátrébb viszszaépíti. Ez a helyzet teremt izgalmas városépítészeti szituációt a kémény és az őt körülvevő terület újragondolására és helyzetbehozására.

A terület jelenlegi szabályozási paraméterei:

- Vt településközpont vegyes övezet,
- 1,6 telekkihasználati mutató,
- 50% beépíthetőség,
- 25% zöldterület,
- 12,5 építménymagasság [m],
- 5 maximális szintszám.

A rendezési tervi előírások, mint szabályozási elemek alapvetően figyelembe vehetők, a pályázat frissességének és építészeti értékeinek megvalósítása érdekében indokolt esetben azoktól való eltérés megengedett.

A pályázó mutassa ki a következő paramétereket:

beépítettség, zöldterület, szintterületi mutató, építménymagasság, lakásszám, parkolatszám, összes nettó alapterület, összes nettó lakás alapterület, összes nettó egyéb alapterület (közösségi, üzlet és egyéb hasznos területek).

A tervezett beépítésnek az alábbi arányoknak kell megfelelni:

lakó funkció 70-90%, közösségi funkció 10-30%.

A pályázók biztosítsák az OTÉK és a győri parkolási rendelet által előírt számú gépjármű elhelyezését.

BEADANDÓ MUNKARÉSZEK:

- átnézeti helyszínrajz M 1:2000,
- földszinti vezérszint M 1:500,
- általános szinti vezérszint M 1:500,
- metszetek (kétirányú) M 1:500,
- homlokzatok M 1:500,
- látványtervek min. 3, max. 5 db,
- rövid leírás a tablón elhelyezve.

Látványtervek készülhetnek számítógépes vagy szabadkézi technikával, illetve makettfotóként is. A látványtervek közül min. 1 db felülnézetből, min. 1 db szemmagasságból, a Bercsényi liget felől ábrázolja a tervet, a többi tetszőleges nézőpontból készülhet.

Mindenképpen szükséges, hogy a kémény elhelyezése, környezetéhez való viszonya, mérete, kialakítása kiolvasható legyen a tervekben.

A pályázatot 3 db fekvő formátumú A1 méretű lapon kell benyújtani, a kiadott layoutnak megfelelően, 5 mm vastag habkartonra kasírozva. A lapokon szabadon választott technikával, kiállításra alkalmas formában kell elkészíteni a pályázatot. A pályázati dokumentáció elkészítéséhez a Győr-Moson-Sopron Megyei Építész Kamara pályázati csapatonként 10 000 Ft támogatást biztosít.

Műleírás külön nem adható be, a tervlapon a magyarázó szöveg a layoutnak megfelelően helyezendő el.

A pályázati tablók beadandók CD adathordozón elektronikus formában is (maximum 20 MB/tabló).

A PÁLYÁZATOK NYILVÁNOSSÁGRA HOZÁSA, PÁLYÁZAT UTÁNI KEZELÉSE:

A pályázatokat kiállításon is bemutatjuk, melyről külön értesítést küldünk minden érintett számára. A kiíró fenntartja továbbá magának a jogot, hogy a pályázatot kiállításokon, illetve egyéb módon (pl. médiában való közzététel) bemutassa és népszerűsítse. A teljes tervpályázati anyag a kiírók tulajdonába kerül. A pályázó azzal, hogy pályázatát benyújtja, fenti feltételeket elfogadja.

Győr, 2017. február 6.

Széchenyi István Egyetem
Épülettervezési Tanszék

Képforrások

A kémény és környezetének drónfotóját az 1. számú pályamű alkotói készítették, a képet átdolgozta Horváth Tamás.

A kémény eredeti terve Horváth Tamás gyűjtése a Dr. Kovács Pál Könyvtár helytörténeti gyűjteményéből, grafikailag kis mértékben átdolgozva.

A pályázat ütemezéséről a grafikát Nagy András készítette, átdolgozta Horváth T.